

“VARKENS SOCIAAL GEDRAG LATEN VERTONEN, BETEKENT DAT ZE CONTACT HEBBEN MET ELKAAR EN DUS AUTOMATISCH KIEMEN UITWISSELEN”

Vijftien jaar geleden lag de veehouderij flink onder vuur vanwege MRSA, het hoge antibioticagebruik en resistentievorming. Met de komst van de SDA en de gestructureerde aanpak van die problematiek, is het tij ten gunste gekeerd. “Als de veehouderij doorpakt, kan het middelengebruik nog tientallen procenten dalen”, stelt Dick Heederik. “Over tien jaar is het geen hot issue meer.”

Dick Heederik (SDa) over tien jaar aanpak antibioticagebruik en resistentie

We zijn voorbereid en kennen de risico's

De Uithof, Yalelaan 2. Hier huist het IRAS, een onderzoeksinstituut van de faculteiten Diergeneeskunde en Humane geneeskunde van de Universiteit Utrecht. Er wordt onder meer onderzoek gedaan naar gezondheidsrisico's van mensen die worden blootgesteld aan ziekteverwekkers en (mogelijk) schadelijke stoffen in het (arbeids)milieu en via de voedselketen. Epidemiologie en toxicologie zijn de expertises van Dick Heederik, die sinds 2014 voorzitter is van het expertpanel van de stichting Diergeneesmiddelen Autoriteit (SDa). “Vijftien jaar geleden is de aandacht voor het gebruik van antibiotica en resistentievorming aangejaagd door de MRSA-problematiek. Sindsdien is er veel ten gunste veranderd en zijn zaken professioneel neergezet.”

Was MRSA de trigger?

“Begin jaren '80 van de vorige eeuw kwamen er al signalen uit de VS dat er gezondheidsproblemen ontstonden bij mensen die werkzaam waren in de varkenshouderij. Ze werkten acht uur per dag in stallen op grote units met varkens. Ze voelden zich niet lekker maar waren niet echt ziek of hadden geen allergische reacties. Longonderzoek wees uit dat stalstof met onder meer endotoxinen – dode micro-organismen – de oorzaak waren van luchtwegproblemen. Rond de eeuwwisseling werd duidelijk dat MRSA op stofdeeltjes meeliftte.”

Werd de link meteen gelegd?

“De alarmbellen gingen af. Toen werd duidelijk dat de veehouderij steeds grotere hoeveelheden antibiotica is gaan gebruiken en aanjager was voor de resistentieproblematiek. De onrust nam flink toe omdat veterinair volop derde keuze antibiotica werden toegepast die als laatste redmiddel in de humane geneeskunde werden ingezet. Die middelen zijn van kritisch belang voor de volksgezondheid.”

Wat herinner je je van de periode rondom de oprichting van de SDA en het expertpanel?

“Dat was een spannende en intensieve tijd. Er werd

veel gediscussieerd en er kwam veel commentaar vanuit de dierlijke sectoren. Die waren huiverig voor transparantie in het antibioticagebruik en het benchmarken. Ondanks hun zorgen is in gezamenlijkheid het wetenschappelijk en praktisch interessante thema opgepakt. Bij epidemiologie doen wij data-analyses op grote schaal en dat sloot aan op de SDA-aanpak. Op basis van wetenschappelijke en praktische kennis geeft het expertpanel onafhankelijke adviezen waar de overheid en de dierlijke sectoren mee aan de slag kunnen.”

Welke prestatie komt als eerste in je op?

“Dat de organisatiegraad in een paar jaar tot stand is gekomen. Dat is mede te danken aan de overheid die niet alles in wet- en regelgeving heeft gegoten en de diersectoren die hun professionaliteit en verantwoordelijkheid hebben getoond.”

Dus niet de behaalde reducties?

“Natuurlijk is het positief dat de veehouderij ten opzichte van 2009 gemiddeld 65 procent minder antibiotica gebruikt. Het buitenland kijkt met bewondering naar dat resultaat. Zelf vind ik de knip in humaan en dierlijk gebruik van kritische antibiotica een geweldig resultaat. Het bewijs dat dierlijke productiesystemen ook prima zonder die derde keuze middelen kunnen. Sommige middelen moet je gewoon niet gebruiken in het dierlijke domein.”

De grootste slag is gemaakt?

“Inderdaad, de zorg over resistentie uit de veehouderij is flink afgenomen, maar de sectoren moeten doorpakken. Er zijn nog tientallen procenten te winnen bij het terugdringen van het antibioticagebruik. Voor de komende jaren staan de benchmarkwaarden voor nagenoeg alle diercategorieën vast en zal de focus uitgaan naar de achterblijvers. De meeste bedrijven zijn ‘in control’ maar 20 tot 30 procent van de veehouderijen komt jaar na jaar boven de actiegrens uit. Elke

Standplaats Utrecht

Dick Heederik is sinds de oprichting van de SDA in 2010 lid van het expertpanel. Sinds 2014 vervult hij de voorzittersrol. Heederik is werkzaam bij het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) aan de Universiteit Utrecht. Studeerde milieuhygiëne aan de Landbouwwuniversiteit in Wageningen en promoveerde bij de afdeling Gezondheidsleer. Een reorganisatie bij Wageningen Universiteit & Research zorgde ervoor dat dat vakgebied in 2002 werd geïntegreerd binnen de Universiteit Utrecht.

topigs
norsvin

veesector spreekt zijn eigen traject af met de overheid om die staartgroep eraf te krijgen. Zit een bedrijf vier keer boven die grenswaarde, dan krijgt de veehouder vier keer meer aandacht om het middelengebruik structureel omlaag te brengen. Welk reductiepercentage uiteindelijk mogelijk is? Daar pin ik me niet op vast, maar het is substantieel hoger dan de nu gerealiseerde 65 procent.”

Welk gevaar ligt er op de loer?

“De monitoring van resistentie is in Nederland professioneel ingebed en wijst uit dat die omlaag gaat. Maar het kan gebeuren dat een tweede of derde keuze middel dat in de veehouderij nu wordt gebruikt een vorm van resistentie op gaat wekken. Een middelenverbod zou dan een behandeling van een ziek dier moeilijker maken. Een ingeslepen gebruik van een middel moet dan op de schop. Een gezonde en diervriendelijke veehouderij kan echter niet zonder antibiotica.”

MRSA blijft dus van alle tijden?

“Zonder antibiotica werken zal in de veehouderij nooit gebeuren. Ziek worden hoort bij het leven. Bovendien past het onder steriele omstandigheden houden van dieren niet bij een dierwaardig houderijsysteem. Sociaal gedrag vertonen en contact hebben met elkaar betekent automatisch dat kiemen worden uitgewisseld. Ook bij aan- en afvoer van dieren van het bedrijf en de import en export krijg je die uitwisseling van micro-organismen. Het beperkt voorkomen van die veegerelateerde multiresistente bacterie op bedrijven hoeft geen probleem te zijn, omdat tot nu toe geen mens in de omgeving MRSA-drager is geworden door de uitstoot van stalstof. Maar die MRSA-vorm mag niet muteren tot een voor de mens gevaarlijke variant.”

Dat wordt scherp in de gaten gehouden?

“Ja. De infrastructuur om resistentie te monitoren is goed aangelegd. We zijn voorbereid en kunnen op basis van kennis, ervaring en bergen data en analyses effectief reageren op nieuwe situaties. Micro-organismen zijn dynamisch en blijven veranderen. Bovendien leven we niet op een eiland.”

Resistentie wordt toch ook op EU-niveau aangepakt?

“Klopt, er gebeurt wereldwijd veel om het antibioticagebruik te verlagen met Nederland als inspiratiebron. Maar niet elk land kan of wil dezelfde landelijk dekende systematiek opzetten, zoals wij die hebben. In Europa wordt nagedacht over het uitrollen van een systematiek in de EU. Er wordt bijvoorbeeld anders

DE ZORG OVER RESISTENTIE UIT DE VEEHOUDERIJ IS FLINK AFGENOMEN, MAAR DE SECTOREN MOETEN DOORPAKKEN'

gerekend om het antibioticagebruik per dier te berekenen en de koppeling met de mate van resistentie wordt niet gemaakt. Wij hebben een flinke kennisvoorsprong, onderzoekinstellingen op humaan en dierlijk vlak werken soepel samen en de veesectoren stellen zich professioneel op. Strategisch zijn er verstandige keuzes gemaakt en de positie van de Nederlandse veehouderij is ten gunste veranderd. Maar we moeten goed in de gaten houden wat er in de EU gebeurt. Ons systeem moet toekomstbestendig zijn.”

Wat wil de SDA daar aan doen?

“Zoveel mogelijk resultaten en analyses in wetenschappelijke publicaties in de openbaarheid brengen. Dan weten ze in andere landen meer van de ingewikkelde materie. Dat kan voor ons het beste resultaat opleveren.”

www.uu.nl

Emissie stalstof beperken

Een luchtwasser is een praktische end-of-pipe oplossing voor het afvangen van ammoniak, geur en stof. Dankzij de stofreductie draagt een luchtwasser bij aan emissiebeperking van potentiële ziekmakende kiemen in de omgeving. Aanpak bij de bron maakt dat volgens epidemioloog Dick Heederik lastiger. “Bronaanpak is een goede ontwikkeling, maar nieuwe staltypen ontwerpen die onder alle omstandigheden optimaal functioneren en altijd even effectief zijn, is een ingewikkeld verhaal.”

TN Tempo. IJzersterk!

TN Tempo is de nummer 1 robuuste beer op de markt. TN Tempo-nakomelingen zijn robuust en vitaal van start tot finish. Ze zijn gefokt voor efficiënte, uniforme groei-prestaties met superieure karkaseigenschappen tot hoge slachtgewichten.